

Sygn. akt I CSK 3928/22

POSTANOWIENIE

Dnia 27 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

w sprawie z powództwa B. M. i P. M.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 27 października 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu
z dnia 16 grudnia 2021 r., sygn. akt I ACa 769/20,

1. **odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
2. **zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 2700,- (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego Bank S.A. w W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 16 grudnia 2021 r., Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie

i uzasadnienie istnienia przesłanek umożliwiających realizację publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Przesłanki te nie zostały spełnione.

Powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a więc zagadnienia, które wiąże się z określonym przepisem prawnym i którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, wymaga jego precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). Chodzi przy tym o zagadnienie nowe, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji.

Zdaniem skarżącego w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne w postaci konieczności odpowiedzi na pytania: 1) czy żądania konsumenta stwierdzenia nieważności umowy jako skutku zarzucanej abuzywności niektórych jej postanowień wiąże sąd krajowy i zwalnia z obowiązku badania czy zastosowanie środków przewidzianych przez właściwe przepisy krajowe pozwala na przywrócenie sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, jaka istniałaby w braku tego nieuczciwego warunku czy też oceny możliwości dalszego wykonywania umowy po stwierdzeniu abuzywności części jej postanowień sąd bada niezależnie od żądania konsumenta, kierując się zasadą prymatu utrzymania umowy

długoterminowej w mocy i oceniając sprawę obiektywnie, z zastosowaniem regulacji i przepisów krajowych oraz z uwzględnieniem postanowień „pozostałych”, w tym zawartych w wiążącym stronie regulaminie; 2) czy abuzywne są postanowienia odwołujące się do kursów z tabel kursowych banku, pomimo określenia w umowie weryfikowalnych zasad i kryteriów określania kursów w tabelach kursowych banku; 3) czy w przypadku badania wzorca umownego w trybie tzw. „indywidualnej” kontroli stosuje się art. 385 § 2 k.c., w tym czy zasada dokonywania wykładni postanowień „niejednoznacznych” na korzyść konsumenta ma pierwszeństwo przed badaniem wzorca umownego w trybie kontroli tzw. „indywidualnej”; 4) czy w przypadku uznania abuzywności jedynie dającej się wyinterpretować „normy” umownej, należy usunąć całą treść postanowienia, czy jedynie wyinterpretowaną z postanowienia „normę”, z pozostawieniem pozostałej treści postanowienia w mocy, jeżeli taki zabieg pozwala z jednej strony usunąć przyczynę abuzywności i przywrócić równowagę kontraktową, a z drugiej strony pozwala na utrzymanie umowy w pozostałej części w mocy bez zmiany jej charakteru i bez nadmiernej ingerencji w nawiązany przez strony stosunek umowny; 5) czy abuzywność klauzuli równicy kursowej skutkuje abuzywnością klauzuli ryzyka kursowego, a jeśli tak, to czy klauzula ryzyka kursowego upada w całości czy w części oraz czy w przypadku abuzywności klauzuli ryzyka kursowego w całości lub w części, zastosowanie znajdą postanowienia umowy dotyczące oprocentowania dla kredytów złotówkowych czy dla kredytów indeksowanych do waluty obcej.

Sformułowane przez skarżącego wątpliwości na tle wskazanych przepisów nie odpowiadają założeniom przyjętym w orzecznictwie Sądu Najwyższego dla rozumienia przesłanki istotnego zagadnienia prawnego. Podniesione przez niego kwestie koncentrują się wokół problemu dotyczącego abuzywności postanowień umowy i skutków tej abuzywności. Należy zauważyć, że kwestie te były w ostatnim czasie przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego (zob. np. uchwała Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22; wyroki Sądu Najwyższego z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22; z 13 maja 2022 r.: II CSKP 293/22; II CSKP 405/22). Oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (uchwała składu siedmiu

sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17 (OSNC 2019, nr 1, poz. 2). W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że postanowienia umowy (regulaminu) określające zarówno zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21). Wyjaśniono, że niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną. Nie budzi też wątpliwości, że stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać uznanie umowy za nieważną. (zob. np. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. - zasada prawna - III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56; uchwała Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, nr 6, poz. 40; postanowienie Sądu Najwyższego z 6 lipca 2021 r., III CZP 41/20, MoP 2021, nr 15, s. 775; wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG i z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A.). Stwierdzenie nieważności umowy mieści się w zakresie sankcji, jaką dyrektywa rady 93/13 z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz. UE z 1993 r. L 95, s. 29 ze zm., dalej: „dyrektywa 93/13”) przewiduje w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych. Niedopuszczalne jest zastępowanie wyeliminowanego abuzywnego postanowienia umowy innym mechanizmem wyliczenia kwoty raty kapitałowo-odsetkowej. Żaden bowiem przepis prawa, w tym art. 385¹ i art. 358 § 2 k.c., nie daje podstaw do zastąpienia klauzuli abuzywnej innym postanowieniem. Uzupełnienie luk po wyeliminowaniu takiej klauzuli stanowiłoby bowiem zbyt daleko idącą modyfikację umowy w celu ratowania sytuacji prawnej przedsiębiorcy stosującego niedozwolone postanowienie umowne. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 31 maja 2022 r., I CSK 2314/22 i wskazane tam orzeczenia). Sformułowane przez skarżącego kwestie osadzone są w okolicznościach

konkretnej sprawy i dotyczą powstałych *in casu* jego wątpliwości na tle wskazanych przepisów. W istocie skarżący pod pozorem potrzeby wykładni przepisów kwestionuje stanowisko Sądu drugiej instancji, który – powołując m.in. orzecznictwo Sądu Najwyższego jak i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – w okolicznościach sprawy stwierdził, że abuzywność klauzul przeliczeniowych skutkowałą nieważnością całej umowy, a to z uwagi na brak możliwości jej wykonywania i wobec braku zgody powodów na utrzymanie niedozwolonych postanowień w ich miejsce nie mogła wejść żadna regulacja zastępcza, warunkiem takiego zastąpienia jest istnienie przepisu dyspozytywnego, który regulowałby kwestię objętą nieuczciwym postanowień w razie braku postanowień w umowie, co nie zostało uregulowane w przepisach prawa. Nie ma zatem argumentów wskazujących na konieczność wypracowania reguł dotychczas nieomówionych w orzecznictwie i doktrynie.

Oparcie zaś wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07). Skarżącego obciąża obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/06).

W ocenie skarżącego istnieje konieczność wykładni 1) art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zakresie, w jakim pozwala na rekonstrukcję woli stron umowy w sytuacji usunięcia z umowy klauzuli indeksacji jedynie w zakresie odniesienia do stosowania przez bank tabel kursowych w sposób, który będzie respektował wolę obu stron umowy co do istotnych postanowień umowy kredytu oraz uwzględniał charakter, ogólną

systematykę i całokształt postanowień umowy, także jeżeli rezultat takiej rekonstrukcji jest mniej korzystny dla konsumenta niż w przypadku wyeliminowania klauzuli indeksacyjnej w całości; 2) art. 69 ust. 2 pkt 4a w zw. z art. 69 ust. 3 i w zw. z art. 75b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tekst jedn. Dz. U. z 2021 poz. 2439) w zw. z art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 165 poz. 984) w zakresie, w jakim: 1) stanowią podstawę do uznania, że wraz z wejściem z życie powyższej nowelizacji Prawa bankowego ustała – *ex lege* – abuzywność postanowień umów kredytowych indeksowanych, regulujących przeliczenia międzywalutowe, w szczególności w świetle przyznania kredytobiorcom na jej mocy uprawnienia do spłaty kredytu bezpośrednio w walucie indeksacyjnej, czym zniosła potrzebę spłaty rat w złotych w przeliczeniu według kursów obowiązujących w banku będących kredytodawcą, uniezależniając tym samym kredytobiorców od polityki kursowej kredytodawcy, a w konsekwencji 2) w zakresie, w jakim stanowi podstawę do uznania, że wskutek powyższej nowelizacji, w razie stwierdzenia abuzywności postanowień indeksacyjnych kredytobiorcy mogą ewentualnie domagać się od banku innego przeliczenia rat spłaconych według tabel kursowych banków jedynie w okresie od dnia zawarcia umowy do czasu wejścia w życie ustawy antyspreadowej.

Sformułowane przez skarżącego wątpliwości, uzasadniające w jego ocenie potrzebę wykładni powołanych przepisów, stanowią w istocie powtórzenie wyartykułowanych przez niego problemów, mających stanowić istotne zagadnienie prawne. Zaakcentować należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, iż zdaniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż stoi na przeszkodzie wypełnianiu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie w przypadku, gdy strony umowy wyrażą na to zgodę. Innymi słowy, nie można w sytuacji uznania niedozwolonych postanowień

umownych za abuzywne zastępować ich żadnymi innymi. (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21). Sformułowane przez skarżącego kwestie osadzone są w okolicznościach konkretnej sprawy. W istocie skarżący pod pozorem potrzeby wykładni powołanych przepisów kwestionuje rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji, o czym była mowa wyżej. Nie ma zatem argumentów jurystycznych przemawiających za potrzebą wypowiedzenia się przez Sąd Najwyższy w sformułowanych przez skarżącego kwestiach.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.